

PGB *match*

VOOR ZORG DIE BIJ U PAST

DTT en ABA - Toegepaste gedragsanalyse

Inleiding

DTT betekent Discrete Trial Teaching. Deze aanpak staat ook wel bekend als ABA (Applied Behavioral Analysis). Dit is een manier om kinderen (meestal met een autisme spectrum stoornis) allerlei vaardigheden in kleine stapjes aan te leren volgens een gestructureerde methode, ontwikkeld door de Amerikaan Lovaas. Het gaat uit van de principes van gedragsmodificatie. De methode is in de loop van de tijd aangepast en verfijnd tot een bruikbare en prettige therapie die thuis en op school gebruikt kan worden. Er worden goede resultaten mee geboekt. In een oud onderzoek van Lovaas was de uitkomst dat 47% van de kinderen die op jonge leeftijd begon in het gewone onderwijs kon instromen.

Doel is nadrukkelijk om op basis van nauwkeurige gedragsanalyse tot een gedragsverandering te komen. ABA is oorspronkelijk ontwikkeld door Lovaas (USA): in kleine stapjes gestructureerd aanleren van vaardigheden. De analyse van het gedrag is het in kaart brengen van het totaalbeeld in alle noodzakelijke gedetailleerde handelingen die het gedrag feitelijk vormgeven. In deze manier van werken kan uiteraard gebruikt worden van allerlei concrete werkvormen, picto's e.d. De uitvoering is in de alledaagse praktijk mogelijk maar intensief!

Hoe gaat de ABA-methode in zijn werk?

De positieve insteek is uitgangspunt, d.w.z. goed gedrag wordt beloond en ongewenst gedrag wordt 'genegeerd' want: het betreffende gedrag wordt gewoon opnieuw gedaan. Uiteindelijk dient natuurlijk de beloning op een bepaald moment te stoppen. Voorwaarde is dat elk gedrag terug gebracht wordt op de meest elementaire stapjes: er wordt geknipt tot in gedetailleerde elkaar opvolgende gedragingen. En dan vooraan beginnen, en met elke bereikte stap de beloning verschuiven naar de volgende stap. Elke stap betekent: 1) instructie – 2) hulp bieden (bijv. voordoen) – 3) de specifieke handeling / gedrag zelf laten uitvoeren – 4) evaluatie, d.w.z.: feedback op de handeling. In het begin kan het belangrijk zijn dat een kind leert om naar u te kijken, een voorwerp aandacht te geven of anderen na te doen - later kan ook complexer gedrag aangeleerd worden. Uiteindelijk wordt het gedrag zelfstandig uitgevoerd.

Wat is DTT?

Discrete Trial Teaching (DTT) is een van de leermethodes die is gebaseerd op de ABA-principes. DTT is toepasbaar op allerlei vaardigheden en alle mogelijke ontwikkelingsgebieden - van heel concreet (zoals aankleden) tot meer abstract (zoals het interpreteren van emoties). Leeftijd is niet belangrijk, want de training wordt afgestemd op de capaciteiten en ontwikkelingsfase van elk individu. Dit gebeurt op basis van leertheoretische principes (zie: Gedragsgerichte benaderingen), zoals: uitdoven, backward chaining, modeling, shaping, versterken. Uitgangspunt is een functionele analyse (zie: Functie Analyse) van het gedrag in relatie tot de omgeving. Deze manier van benaderen, nl. geordend en in kleine stappen voorspelbaar, sluit aan bij stoornissen in het autisme spectrum, maar eveneens bij diverse en nadrukkelijke gedragsproblemen in termen van concrete vaardigheden op de verschillende levensgebieden: zelfverzorging, sociale vaardigheden, dagactiviteiten, communicatie. Dat betekent dat de betrokken personen niet vanzelfsprekend de benodigde vaardigheden oppakken, maar deze door gerichte training kan worden aangeboden.

Hoe ziet een DTT-training eruit?

Elke aan te leren vaardigheid wordt in kleine stukjes geknipt. Die stukjes worden afzonderlijk aangeleerd, waarbij het kind elke stap onder de knie moet hebben voordat het volgende stukje aan bod komt. Uiteindelijk vormen de stukjes samen de gehele vaardigheid.

Elk onderdeelje wordt aangeleerd in zogenaamde 'trials'. Een trial bestaat uit een instructie, hulp (zoals een aanwijzing, iets voordoen of iets samen doen), respons van het kind en feedback op de respons. De trainer houdt nauwkeurig bij hoe het leerproces verloopt. Aanvanke-lijk is de omgeving waarin wordt geoefend vrij van andere stimuli. Als de vaardigheid onder de knie is, wordt deze 'gegeneraliseerd'. Dat betekent dat het kind ook leert om de handeling uit te voeren in een andere omgeving en met andere materialen.

Waar vindt de training plaats?

Trainen gebeurt op elk moment van de dag en op veel plaatsen. Thuis, in de klas, tijdens het omgaan met anderen, op bezoek, met zijn tweeën of in groepen. Dat betekent dat uw kind leert om te gaan met veel verschillende situaties in het dagelijks leven. Het eerste begin zou ook de grootste kans van slagen hebben wanneer de oefeningen gebeuren in een voor de betrokkene prikkelarme omgeving, ofwel: niet te veel afleidingen aanwezig, zodat er gezamenlijk gewerkt kan worden aan de taak ('joint attention'). Als check geldt dan of de specifieke handeling ook in andere situaties dan de geoefende uitgevoerd kan worden (generalisatie).

Materialen

Tijdens de behandeling kunnen allerlei materialen gebruikt worden. Een veelvoorkomend hulpmiddel is PECS, ofwel het Picture Exchange Communication System of pictogrammen. Plaatjes van allerlei voorwerpen, begrippen of handelingen worden gebruikt om een zin te vormen of een boodschap over te brengen. Zo ontstaat communicatie en interactie. Bovendien stimuleert PECS de ontwikkeling van de spraak. PECS wordt gebruikt bij kinderen, jongeren en volwassenen.

Voor welk niveau kinderen is DTT/ABA geschikt?

In principe voor alle niveaus. Als je kind niet praat zal, zeker in het begin, communicatie een heel belangrijk item blijven. Als je kind wel praat begin je op een ander niveau, maar bij ieder kind met autisme zijn er gebieden waaraan gewerkt kan worden. Waaraan gewerkt zal worden wordt bepaald met behulp van een orthopedagoge.

Voor welke leeftijdscategorieën is het geschikt?

Het beste kun je zo jong mogelijk beginnen. Hoe jonger je kind is, hoe groter de kans is dat je door middel van de DTT effect teweeg brengt. Maar ook wanneer je kind ouder is, kun je vooruitgang bereiken, je kind dingen aanleren waardoor het zich beter kan handhaven in deze maatschappij. Of misschien leert het door de training net zoveel bij dat het later op een wat zelfstandiger niveau kan leven.

Hoeveel uren DTT per week ?

Als je kind niet naar school gaat is 30 tot 40 uur per week aan te raden. Er wordt in die tijd ook pauze gehouden en gespeeld. Ook is het aan te bevelen elke week een vergadering te plannen (1- 1,5 uur) om feedback te geven, uitleg over nieuwe programma's te geven en video van de trainingen te bekijken.

Hoeveel uren training per week als je kind wel naar school gaat?

Als alleen thuis wordt getraind zal dit ongeveer 15-20 uur zijn, hetgeen afhangt van de schooltijden van het kind. Het fijnste is het wanneer een deel van de trainingen op school kunnen plaatsvinden. Het is dan makkelijker het aantal trainingsuren uit te breiden, zonder dat het voor het kind te belastend wordt.

Hoeveel tijd wordt van de ouder verwacht te investeren?

Dit is afhankelijk van het aantal uren per week dat er met het kind getraind wordt. De uren van bijhouden en regelen komen nagenoeg overeen met een parttime baan. Van groot belang is de continuïteit in deze training, en niet om een eenmalig aanbod: herhaling en inslijpen hoort in de opzet meegenomen te worden.

Waaruit bestaat de tijd die je als ouder kwijt bent aan DTT?

Het aantal uren dat de ouder zelf traint, de tijd die geïnvesteerd wordt in het organiseren van de trainingen van de andere trainers, de vergaderingen, het bijhouden van de administratie, het bij elkaar zoeken van materialen. Een deel van deze werkzaamheden kan door anderen worden gedaan, maar natuurlijk hangt er dan een hoger prijskaartje aan.

Hoelang (maanden, jaren) zul je met DTT/ABA aan de slag moeten?

Dit is afhankelijk van het kind. Sommige kinderen gaan snel vooruit, anderen wat langzamer. Maar in ieder geval moet men denken in termen van jaren. Naarmate het kind vooruit gaat, of bijvoorbeeld naar school gaat, zal de training minder intens te hoeven plaatsvinden.

Hoe wordt DTT gecombineerd voor mijn kind met autisme met andere broertjes en zusjes?

De tijd dat er door anderen met het kind gewerkt wordt kan worden gezien als een ontlasting. Het kind traint vaak in een aparte ruimte en zo kan er meer tijd zijn voor de andere kinderen. Op bepaalde momenten kan het leuk zijn om broertjes/ zusjes mee te laten doen. Ze kunnen uitstekend "trainers" zijn om sociale vaardigheden te leren.

Bron: Outsider

Meer informatie en artikelen kunt u lezen en/of downloaden op het PGB Informatie Centrum van PGB match